

GENS VAM MENTAR EL MÓN

XEVI SALA

Columna

Premi Prudenci Bertrana 2016

XEVI SALA
I ENS VAM
MENJAR
EL MÓN

Premi Prudenci Bertrana 2016

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: NOVEMBRE DEL 2016
© XAVIER SALA PUIG, 2016
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2165-2
DIPÒSIT LEGAL: B. 21.418-2016
FOTOCOMPOSICIÓ: ÀTONA VÍCTOR IGUAL, S.L.
CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA
IMPRÈS A: CPI (BARCELONA)

www.columnnaedicions.cat

EL JURAT DEL 49È PREMI PRUDENCI BERTRANA DE NOVEL·LA (2016),
CONVOCAT PER LA FUNDACIÓ PRUDENCI BERTRANA, EL FORMAVEN:
XAVIER CORTADELLAS, GLÒRIA GASCH, LLUCIA RAMIS,
GUILLEM TERRIBAS I ALBERT VILLARÓ.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

ÍNDIX

PRIMERA PART

Barres i estrelles.	15
El soldat menys soldat de tots els soldats	23
Una buidor espectral	33
L'intrús de can Dalí.	47
Un professional de la guerra	61
El sopar de la senyora Lánh	71
Esperant el president Ronald Reagan.	85

SEGONA PART

Com un gos perdut.	103
Ell era Espartaco	115
Deutes impagables	129
El penúltim corsari	143
Perill nuclear	153
I Ràdio Svoboda va salvar en Mikhaïl Gorbatsxov	169

TERCERA PART

Fills dels nostres pares	189
El convidat secret d'en Josep Pla	199
Operació Doctor Jivago	217
Contra l'enemic	229
Salvant tot un país	241
Soldats imperials	253
 Breu i desordenada cronologia dels fets	 261

Barres i estrelles
L'Estartit, Costa Brava nord, avui

El gregal que havia xiulat tota la nit bufava més fort ara, que ja era clar, i mantenia arrecerades al port les poques barques dels pescadors del poble que encara es guanyaven la vida amb el palangre. Al seu voltant s'hi bellugava, bransolejat pels escumalls de l'onatge, el bosc de mastelers de les embarcacions de passeig, que els propietaris de Barcelona no farien servir fins al proper cap de setmana, potser fins al proper estiu. El vent sacsejava alguna vela mal plegada i la llarga passera de fusta que conduïa a terra ferma ballava com si estigués a punt d'esfondrar-se. L'home que havia sortit d'una de les palangreres, però, caminava per la passera amb la seguretat dels qui estan acostumats als equilibris de les tempestes. Entre quaranta i cinquanta anys, tot i que duxat i afaitat segurament n'hi faries algun de menys, i amb pinta d'haver dormit amb la roba posada. Gregori Vilar, en Gori, arribava tard i comptava que haurien començat sense esperar-lo. Quan un partit polític surt de la clandestinitat, el primer que perden els seus militants és la puntualitat, va

escriure un dia en Manuel Vázquez Montalbán. En Gori l'havia coneguda de ben petit, la clandestinitat, sobretot l'havia vist allotjada en la mirada desperta del seu pare, barber de Torroella de Montgrí, militant del PSUC, per això complia sempre el diagnòstic de l'escriptor comunista: arribar tard a tot arreu era un acte de militància tan honorable com enganxar propaganda marxista damunt els cartells de la dreta explotadora o pujar cada Primer de Maig a Girona per perdre la veu durant la manifestació del Dia del Treball. Plovisquejava, va afanyar-se a sortir del moll i va travessar tan de pressa com va poder els carrers sense gent. La llunyania de la temporada d'estiu es notava en les portes tancades dels bars i de les botigues. A dins s'hi veia algun treballador pintant taules o repassant parets, aprofitant la treva hivernal per enllustar els negocis que havien estat traspassats de pares a fills durant tres generacions, fins que un fet tan inesperat com inevitable, l'arribada dels afamats inversors russos, havia desplaçat els antics costums i havia imposat les noves propietats. Hi havia tot de cartells a les façanes oferint la venda o el lloguer d'apartaments, també alguna bandera independentista als balcons. A la platja, una excavadora aturava la feina d'allisar la sorra i una parella de jubilats holandesos es calçava per anar a buscar refugi urgent perquè ara queia un ruixat. En Gori va deixar el passeig marítim enrere i va fer drecera per un carreró que donava a la plaça. Mai havia tingut cap respecte pels sermons dels capellans; si a l'església de Santa Anna va entrar-hi capjup va ser per protegir els ulls de la pluja. A dins va trobar-hi els bancs buits, només un foraster solitari assegut a l'última fila, el mossèn a l'altar i un bagul enmig del

passadís tapat amb la bandera dels Estats Units. Res més. En veure'l que entrava, el mossèn va baixar i se li va acostar per dir-li, gairebé a cau d'orella:

—Em pensava que ja no vindries. No comptis pas que ara repetiré la missa...

—No, gràcies. Ni tan sols sé si li hauria agradat, una missa. Dues seria passar-se. Mentre tingui un bon enterrament amb les Medes al fons, n'hi haurà prou.

—Em sembla que el parrac és per a tu. No és així com ell l'anomenava sempre? —El capellà va assenyalar la bandera de les barres i les estrelles.

—Per què l'hi ha posat al damunt? —va protestar en Gori.

—No ho sé, he pensat que quedaria bé, com a les pel·lícules. La dona que li netejava el pis l'ha portat aquest matí. També ha deixat una bossa i una nota per a tu. A dins de la bossa em sembla que hi ha un llibre escrit en rus i una perruca. Per a què la devia voler, una perruca?

—Ni idea —en Gori va mentir.

—Per cert, Barrera s'escrui amb be alta, oi? Ho dic per a la inscripció al registre...

—Sí, Kirk Barrera, soldat de transmissions adscrit al servei de la Guàrdia Costanera dels Estats Units, destinat a la base Loran, veterà de la guerra del Vietnam...

—Ui, d'això fa molt de temps! Ja ningú se'n recorda...

—Jo sí, que me'n recordo.

En Gori Vilar va ullar la bossa i va palpar la perruca. Tenia molts anys però el pèl es conservava prou bé. Més grisa que rossa, d'un color inclassificable. Tot seguit,

va obrir el sobre i gairebé va somriure. La nota deia: «La perruca és més teva que meva. El llibre te'l vaig prometre. I, pel que fa a la bandera, ja saps què has de fer. Adéu, Soldat Imperial, des d'avui fins al final». Feia anys que s'havien distanciat, es podia dir que darrerament fins i tot estaven enemistats, però per un moment va recuperar les bones sensacions compartides. Els anys que l'havia admirat, les coses que potser n'havia après, les que de ben segur no hauria hagut d'aprendre. Després de plegar la bandera, va guardar-la a la bossa de plàstic, amb la perruca i el llibre, i va encaixar la mà al mossèn. Li sabia greu, va excusar-se amb un to que no fan servir les persones quan volen excusar-se, però no podia anar al cementiri, ja es cuidaria de portar-li flors més endavant. De nou a fora, va celebrar que la pluja s'hagués encalmat. Els carrers, però, s'havien omplert de bassals i costava de caminar sense acabar moll de peus. Algunes passes més endavant, es va tombar per confirmar la sensació que algú el seguia. Era el foraster de l'església, que anava una vintena de metres rere seu. Tibat, texans de marca i jersei gruixut, amb gambades decidides, fins i tot elegants, trepitjant els bassals en comptes d'evitar-los. En Gori va deixar que veiés a quina barca pujava. El desconegut va caminar per la passera, va llegir el nom despintat al casc, *La Datxa*, i amb un bot va ser dins la coberta, plantat davant la porta que duia a la petita cabina del timó i del cartell que anunciava l'agrupació local del PCP, Partit Català Proletari.

—És un lloc una mica estrany per a la seu d'un partit polític —va dir el foraster aixecant la veu, encarat a

la buidor de la porta. Era una veu castellana amb accent estranger.

—Estrany però suficient —va contestar en Gori emergint de la penombra de la cabina i emprant el castellà per cortesia—. El PCP només té un militant en tot l'Estartit i, a més, fa temps que vaig deixar de pagar la quota. Li ve de gust un cafè?

—Sempre és tan hospitalari amb el primer desconegut que puja a la seva barca?

—No és la meva barca, és casa meva. I tampoc es pot dir que vostè sigui ben bé un desconegut. Per les faccions, és evident que té algun parentiu amb Kirk Barrera. I, per la manera de caminar, m'hi jugaria un ou que és militar.

—Sergent Elias Barrera, 75è Regiment Ràncer de l'exèrcit de terra dels Estats Units. Sóc el seu fill, tot i que, si vol que sigui sincer, mai el vaig considerar de debò un pare, senyor Vilar.

—Ningú em diu senyor Vilar, Elias, tothom em diu Gori.

—Ningú em diu Elias, tothom em diu sergent Barrera.

—Doncs cap a dins, sergent, i seguiu.

El sergent va entrar i va seure, disciplinat però tens, al banc entaforat entre la roda del timó i una xarxa envellida i entortolligada. Els ulls clavats a la falç i el martell de la bandera comunista que folrava tota una paret, els narius oberts com si busqués la fortor de llot agre i d'alcohol que ho impregnava tot. En un racó hi havia estintolades tot d'ampolles buides i, al cantó del banc, roba mal plegada compartia una caixa amb un grapat de llibres, tot governat amb el desordre a què s'acaben

acostumant les persones que no esperen visites. La mirada malfiada va acabar la seva passejada en la cara d'en Gori, que havia buidat la bossa damunt la taula i ara desplegava la bandera de les barres i les estrelles, comptant que això complauria el convidat:

—No sé a on la posaré. Si les penjo de costat, segur que una de les dues caurà per suïcidar-se. —Va somriure per fer-se el graciós, tot seient a la cadira encoixinada des d'on menava la barca les solitàries matinades de pesca. Era una cadira massa grossa per a una cabina tan petita, es notava que l'havien descollada d'algun teranyinaire, però ell sempre havia pensat que una barca de debò havia de tenir una cadira com aquella. El sergent s'havia posat més seriós, les celles arrufades—. No s'assembla gaire al seu pare —va afegir en Gori, encara amb ganes de contagiar el seu somriure—: ell també era soldat però mai el vaig veure tan encarcerat. I això que aquí nosaltres li dèiem Soldat Imperial!

—Si l'anomenaven així devia ser per riure-se'n. —El noi es va alçar amb la mateixa ganyota que li hauria deixat un ham clavat a la galta—. El meu pare era qual-sevol cosa menys un soldat, no pas tal com jo entenc l'exèrcit. I, pel que fa a això d'imperial, vostè deu saber tan bé com jo que hi ha adjectius menys gloriosos que li encaixaven millor.

Parlava un castellà prou correcte, amb la cantarella de la gent que té un tracte sovintejat amb els mexicans. Alt, en bona forma física, cabell arranat, cap a trenta anys, si és que hi arribava, i amb la convicció dels qui saben reconèixer l'enemic quan el tenen al davant, va pensar en Gori mentre li allargava la tassa i

l'empenyia lleugerament intentant, sense èxit, que tornés a seure:

—A veure si li agrada aquest cafè. Vostès, els americans, sempre el prenen aigualit. No sabia que en Kirk tingués cap fill. I veig que la relació no era gaire bona. Però avui ha vingut al seu enterrament...

—No he vingut al seu enterrament, he vingut a recuperar una cosa.

—A recuperar una cosa?

—La bandera del meu avi. —Va assenyalar la taula amb un cop de cap—. Si ell sabés a on ha anat a parar, es regiraria a dins de la tomba.

Una onada va sacsejar la barca i l'Elias Barrera va perdre l'equilibri. De poc que no cau de morros. En Gori Vilar no ho va dir però ho va pensar. Dues paraules que semblaven dictades des de l'altre barri per una veu que volia que fossin repetides en aquell precís instant: «fotuda infanteria!».

A través de l'ull de bou es veia un recargolament de núvols ennegrint el migdia. Ja no plovia però el vent encara bufava i feia caminar de tort. Aquella mena de dies que reca sortir i que, sobretot, reca fer cap compliment a un visitant inesperat. En Gori va deixar anar un esbufec llarg i va proposar, sense deixar de mirar la negror rodona de l'ull de bou:

—Té gana, sergent Barrera? És hora de dinar i aquí davant hi ha un restaurant on es menja bé de preu. Cregui'm, necessito entaular-me perquè m'expliqui per a què la vol, aquesta bandera. I em sembla que vostè també necessita que jo li expliqui què va fer el seu pare mentre va viure en aquest poble.

—No m'interessa gens ni mica, el que hi va fer.

—Ara només ho sé jo, perquè els altres són tots morts, però ha de saber que el seu pare va fer una cosa molt important.

—Ah, sí? Quina? —La ganyota no havia desaparegut.

—Doncs es va menjar el món. I, mentre es menjava el món, va salvar tot un país. Aquest país.